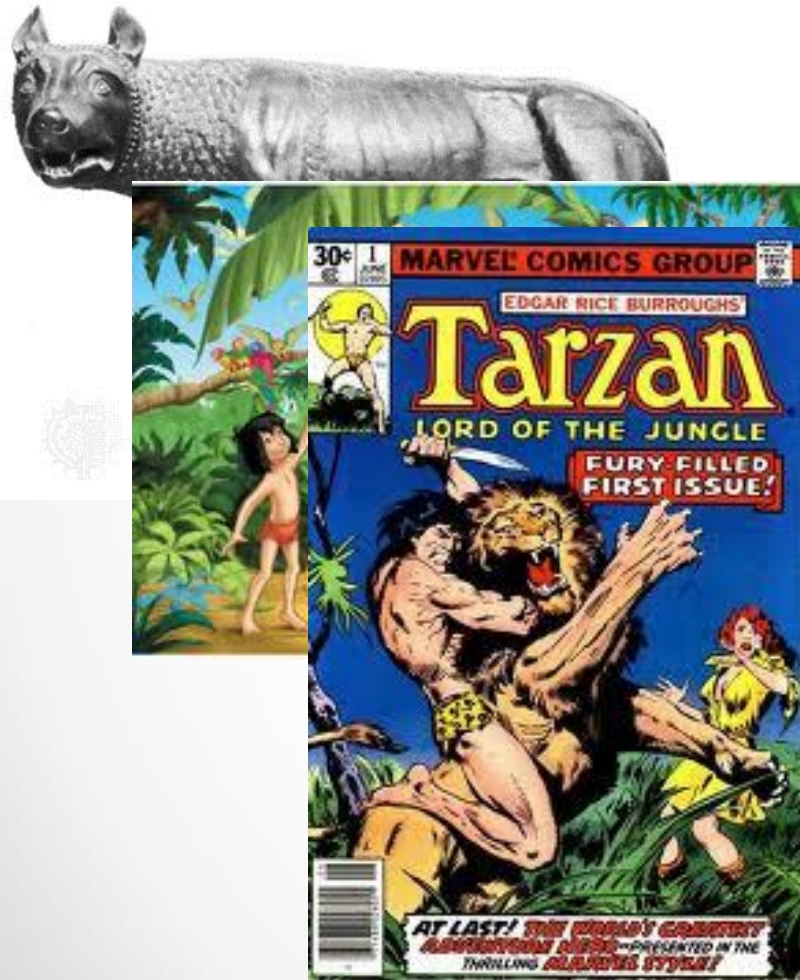

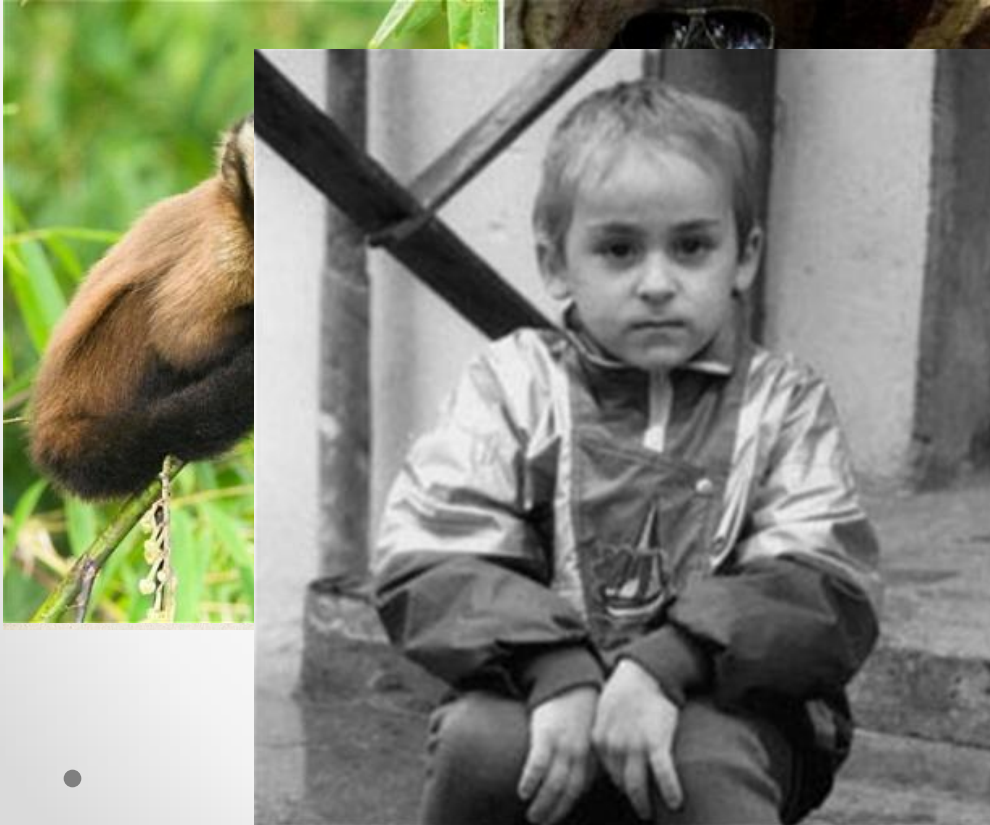
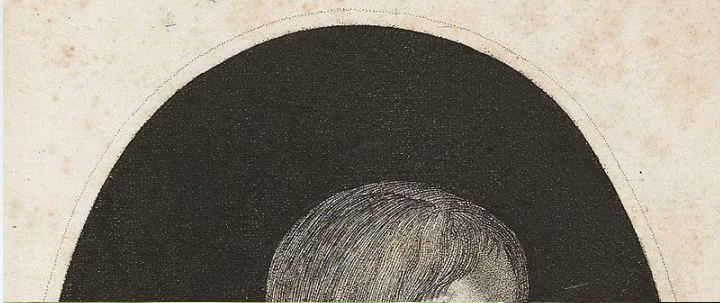
SOCIJALIZACIJA

Šta je zajedničko?

- Odrasli van ljudskog društva, odgojile ih životinje;
- Razvili se u sposobne, svestrane ličnosti;
- Ali - izmišljene ličnosti.

Realnost?

- U realnosti, „divlja deca“ (odrasla van ljudske zajednice) ne uspevaju da nauče ni uspravan hod, a kamoli razviju govor i inteligenciju
- Praktično sve osobine koje imamo učimo u ljudskoj zajednici u kojoj živimo.

Socijalizacija

- = proces socijalnog učenja putem kojeg jedinka stiče socijalno-relevantne oblike ponašanja i formira se kao ličnost sa svojim specifičnim karakteristikama.
- Konformiranje? Pozitivna socijalizacija? Uniformne ličnosti?
- Primer: maloletni delinkvent nije *nesocijalizovan*, već socijalizovan, ali od strane grupe suprotstavljene široj zajednici. Zajednica nastoji da ga *resocijalizuje*, a ne socijalizuje.

Socijalizacija

Tri grupe problema:

1. **izvori i agensi socijalizacije** (Ko socijalizuje?
Kultura, porodica, škola, vršnjaci, mediji, crkva...)
2. **procesi (mehanizmi) socijalizacije** – (Kako utiču?
Raznim oblicima socijalnog učenja: klasičnim
uslovljavanjem, nagrađivanjem i kažnjavanjem,
učenjem po modelu)
3. **efekti socijalizacije** (Na šta utiču? Na opažanje,
mišljenje, emocije, motive, stavove, vrednosti...)

Teorije učenja

Šta je učenje?

- **Učenje** = relativno trajna promena ponašanja koja je rezultat iskustva.
- **Socijalno učenje** = učenje u kom važnu ulogu imaju socijalni faktori

Vrste i oblici socijalnog učenja

- Učenje uslovljavanjem
 - Klasično uslovljavanje
 - Instrumentalno uslovljavanje
 - Opservaciono uslovljavanje
- Učenje po modelu
 - Učenje imitacijom
 - Učenje identifikacijom
 - Učenje učenjem uloga
- Učenje uviđanjem

Klasično uslovljavanje

Ivan Petrovič Pavlov u svojoj laboratoriji

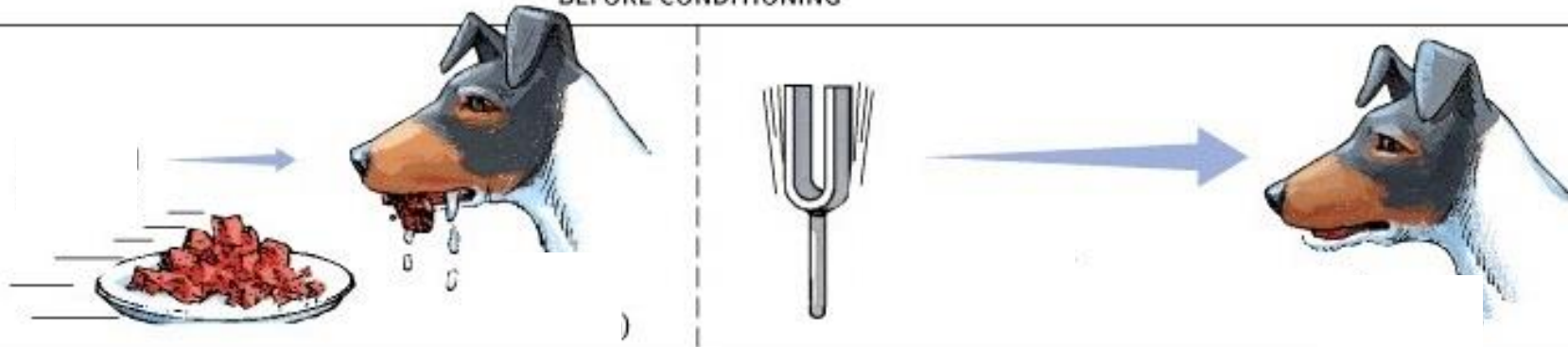
Institut za eksperimentalnu medicinu, Sankt Petersburg

- Spomenik psu: podignut 1935. u znak zahvalnosti za njegovu “nesebično” služenje biološkoj nauci

Pre uslovljavanja

BEFORE CONDITIONING

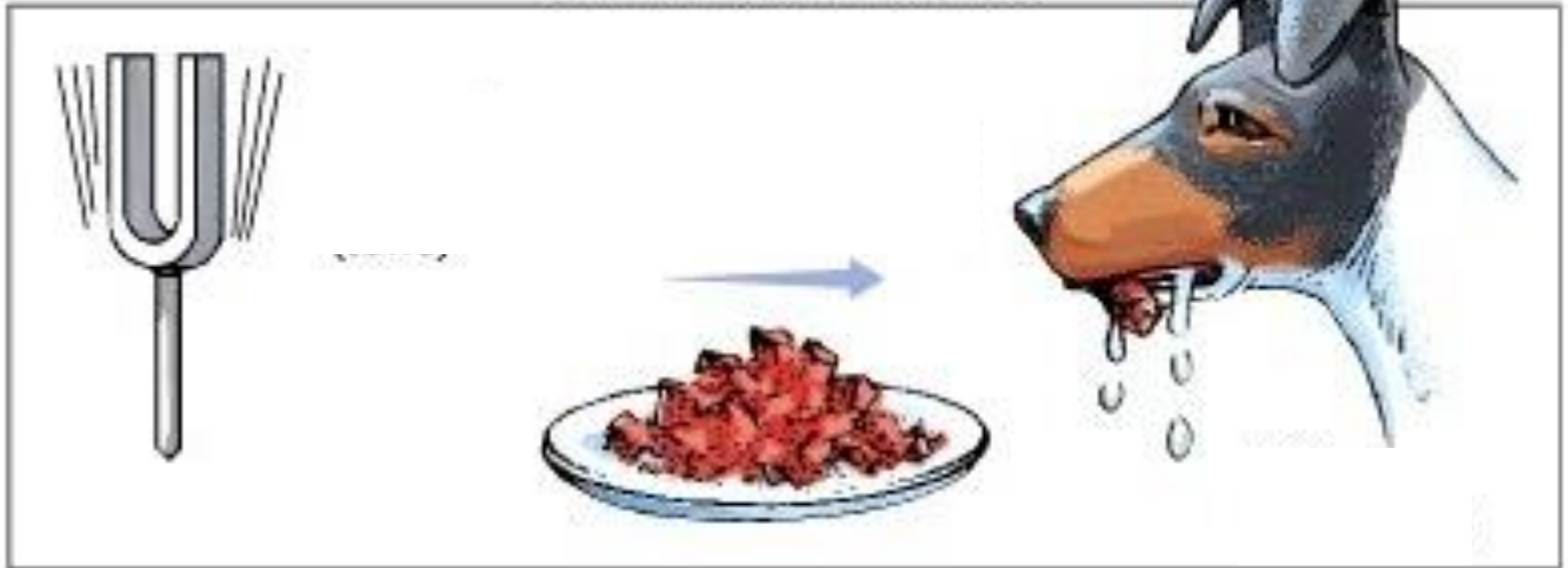
Bezuslovna draž: HRANA

bezuslovna reakcija: SALIVACIJA

uslovna draž: ZVUK

NEMA SALIVACIJE

Tokom uslovljavanja

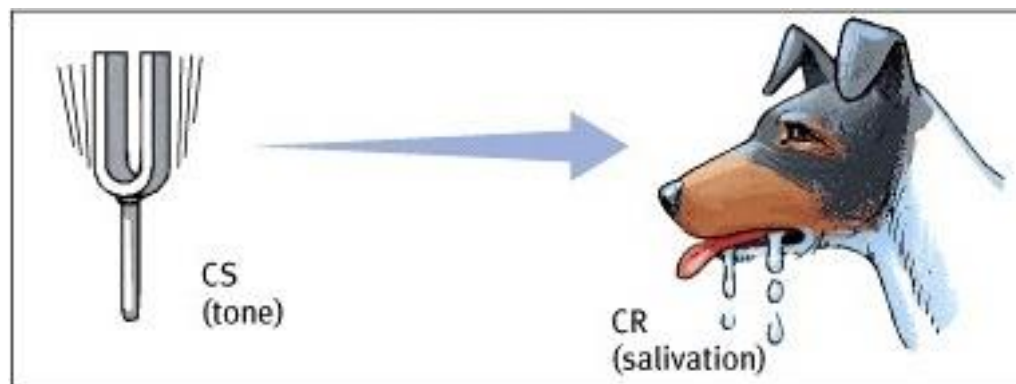
uslovna draž (ZVUK)

+

bezuslovna draž (HRANA)

SALIVACIJA

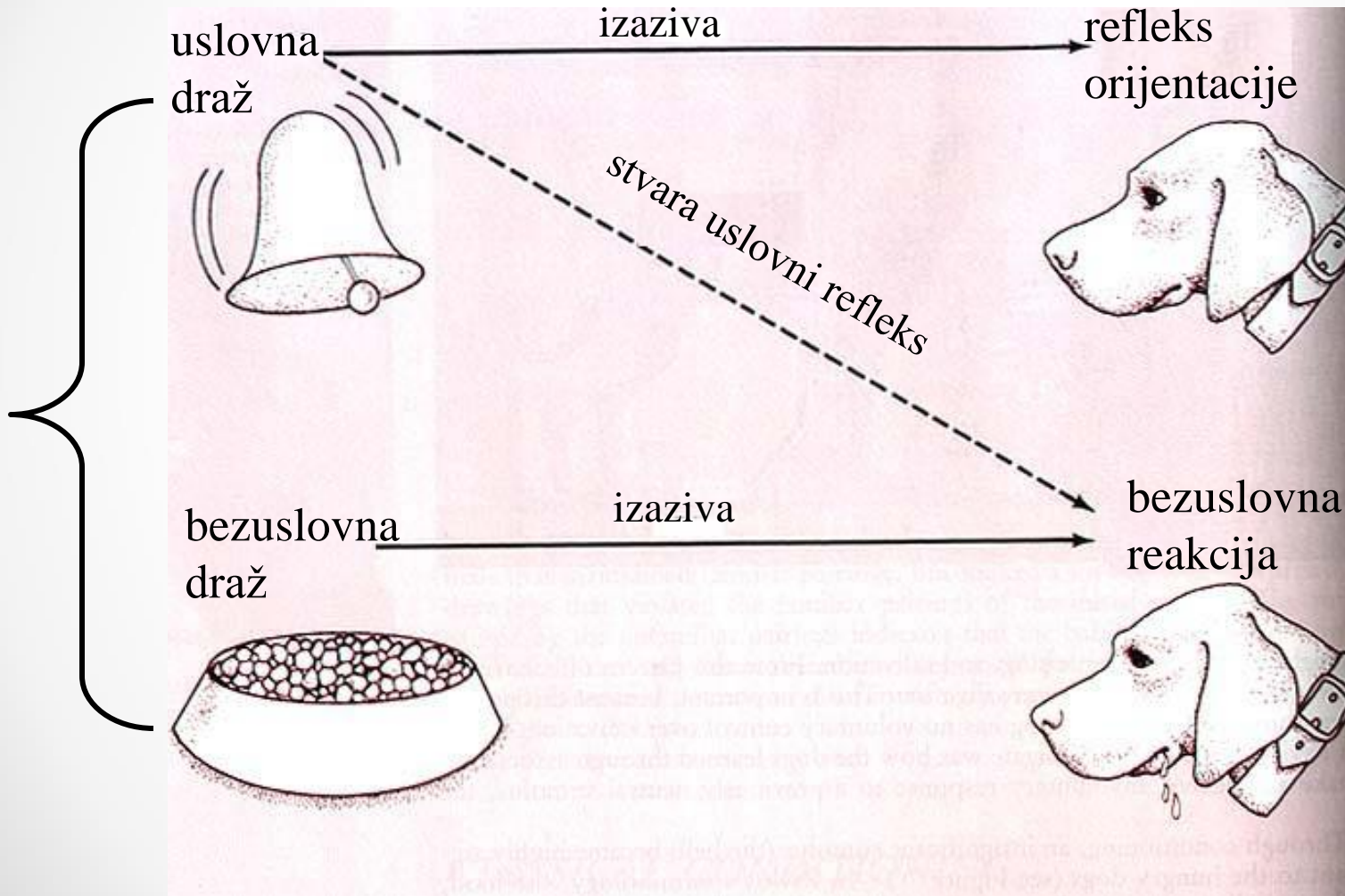
Posle uslovljavanja

uslovna draž (ZVUK)

SALIVACIJA

Obrazac klasičnog uslovljavanja

Uslovljavanje emocija

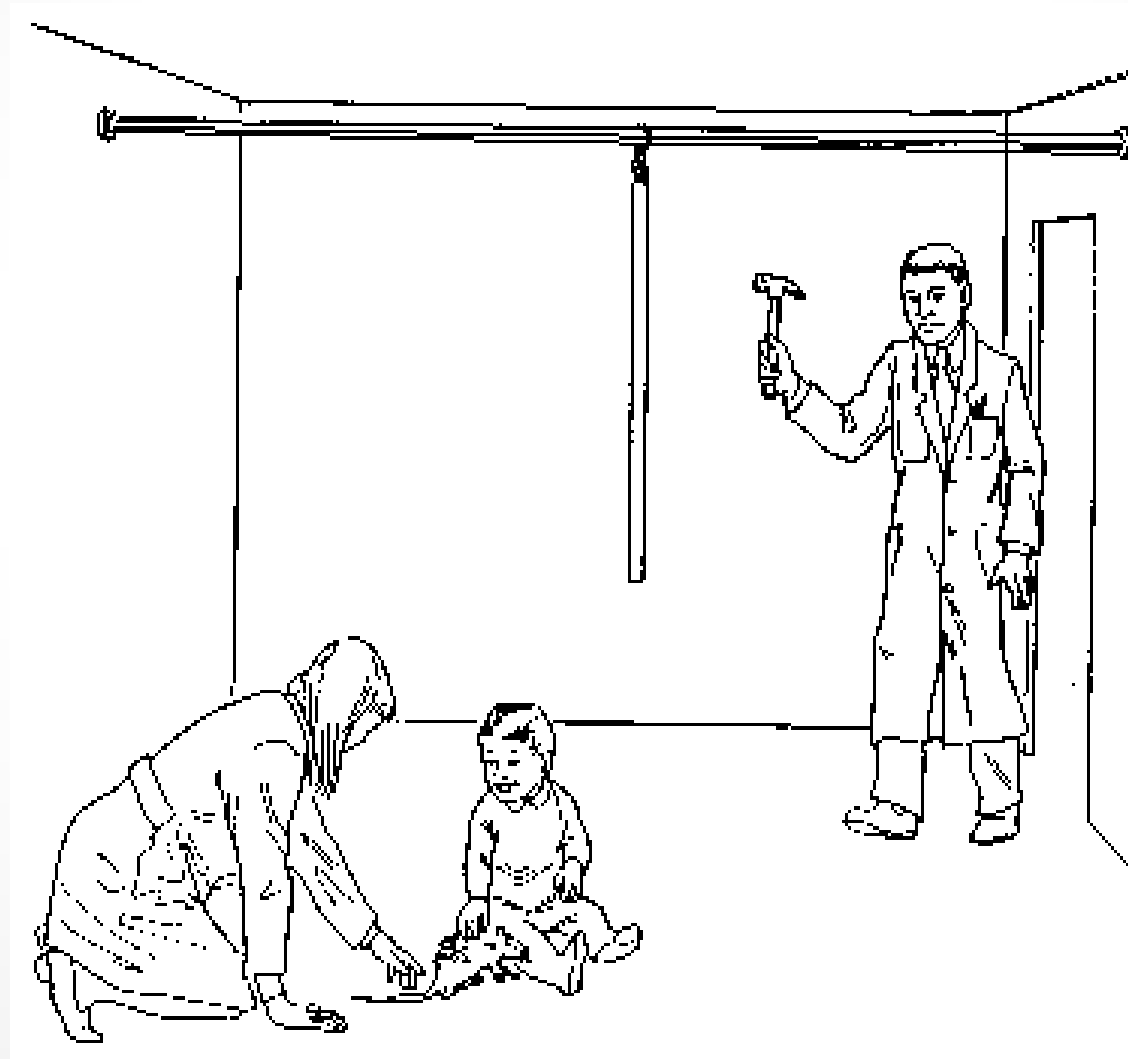
- Eksperiment Votsona i Rajnerove (1920), poznat kao slučaj malog Alberta.
- Albert, domsko dete od 9 meseci,
- Nije se plašio životinja u ZOO-u.
- Pokazivao strah od jakog zvuka i izmicanja podloge

1. faza: Pokazivao mu se beli miš - mali Albert nije pokazivao nikakav strah od njega

2. faza: dok se Albert igra s mišem,

iznenada se proizvodi snažan zvuk

- 3) uslovna reakcija straha se široko generalizuje: boji se lekara u belom odelu, drugih belih životinja, životinja sa krznom itd.
- 4) posle 3-4 ponavljanja dete počinje da se boji i samog zeca.

proces
uslovljavanja

BD

BR

strah

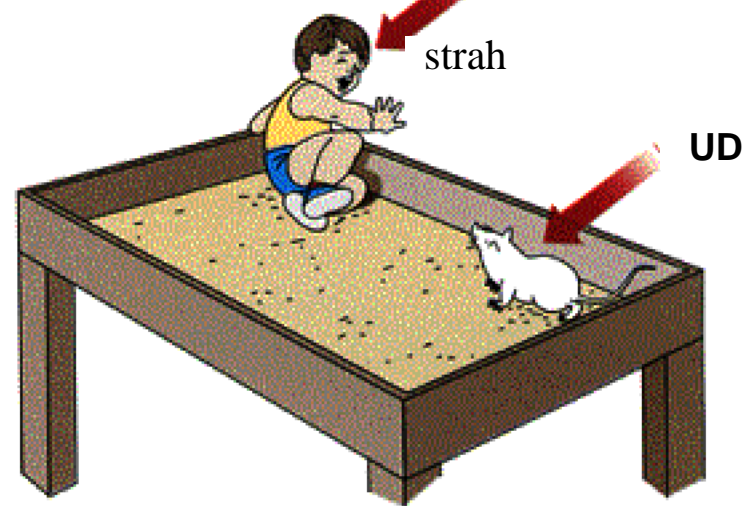
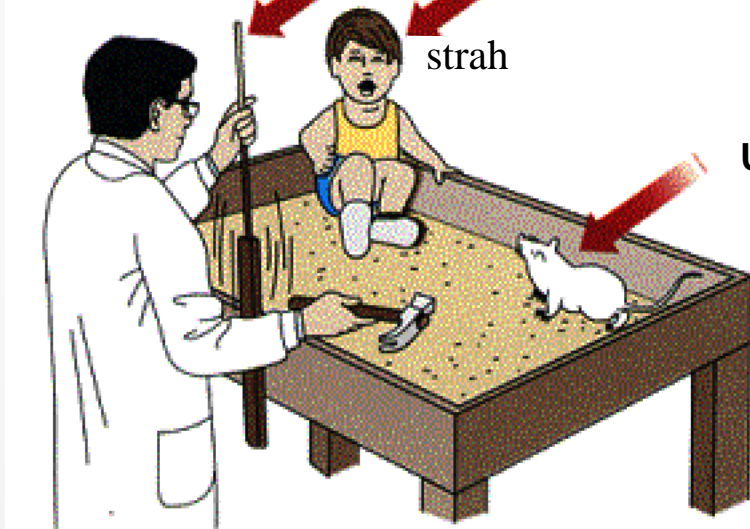
UD

posle
uslovljavanja

UR

strah

UD

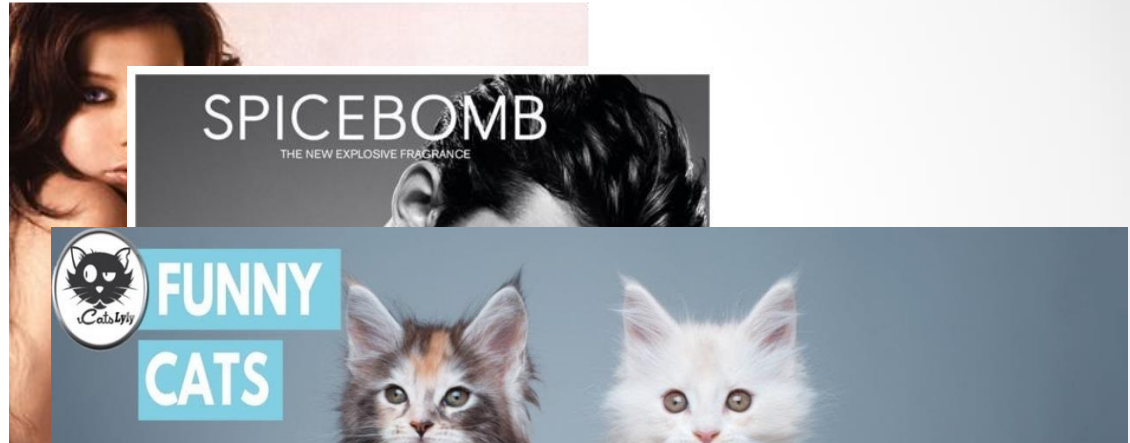

Da li je Albert ikada “razuslovljen”?

Mada je Votson nameravao da ga razuslovi od naučenih strahova, nije stigao da to uradi, jer je malog Alberta usvojila jedna porodica van Baltimora. Njegova dalja sudbina nije poznata...

Još neki životni primeri?

- Fobije i strahovi
- Averzije prema hrani
- Reklame

*Soft & Smooth skin with
gentle cleansing.....*

Instrumentalno učenje

Ponašanje koje se uči je **instrument** da se postigne određeni cilj

Zakon efekta: Verovatnoća ponavljanja neke reakcije zavisi od posledica koje je prate.

pozitivne posledice reakcija je učestalija

negativne posledice reakcija je ređa

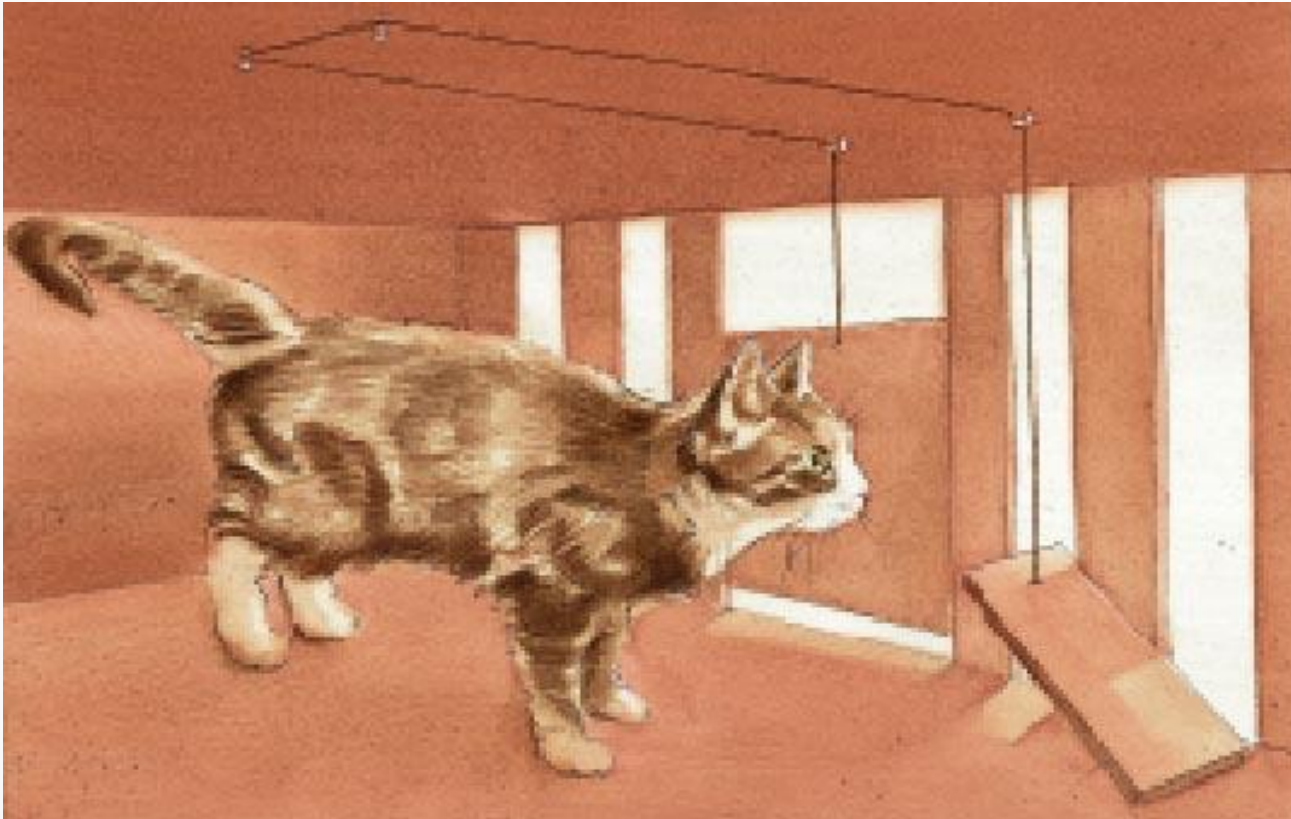
Još i: **Učenje putem pokušaja i pogrešaka**

Učenje lavirinta

Prolaženje kroz lavirint → hrana
(reakcija) (ishod)

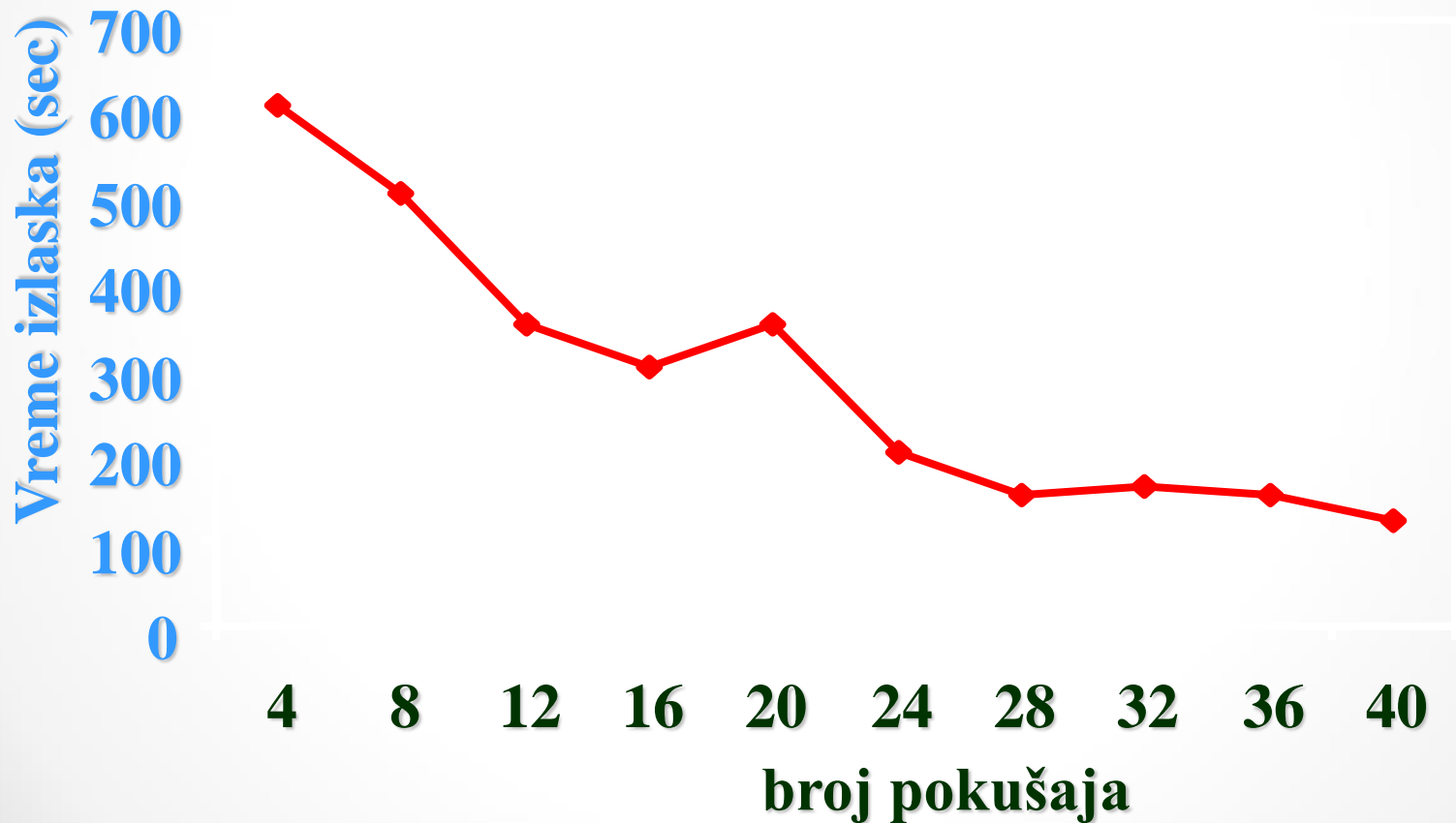
Torndajkova kutija

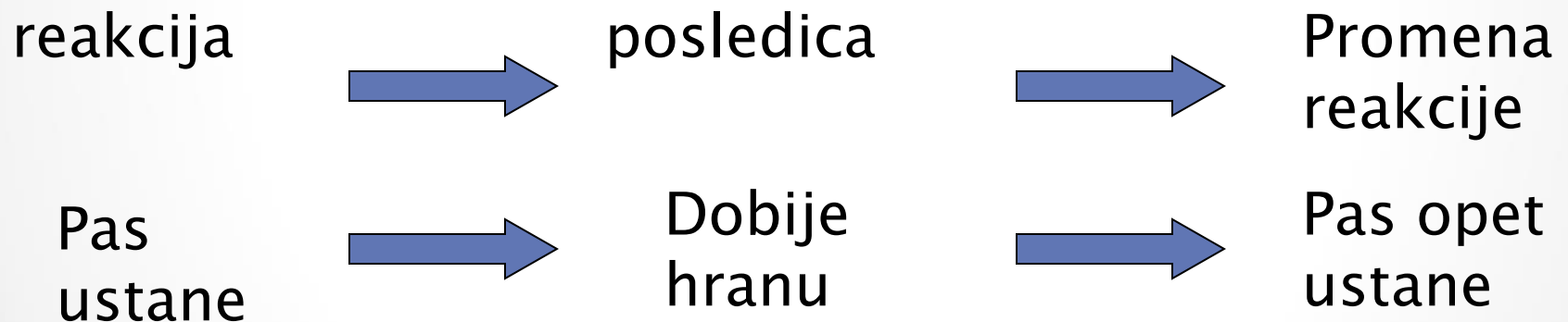
Pritiskanje poluge (reakcija) → hrana (ishod)

Instrumentalno učenje

Torndajkov eksperiment

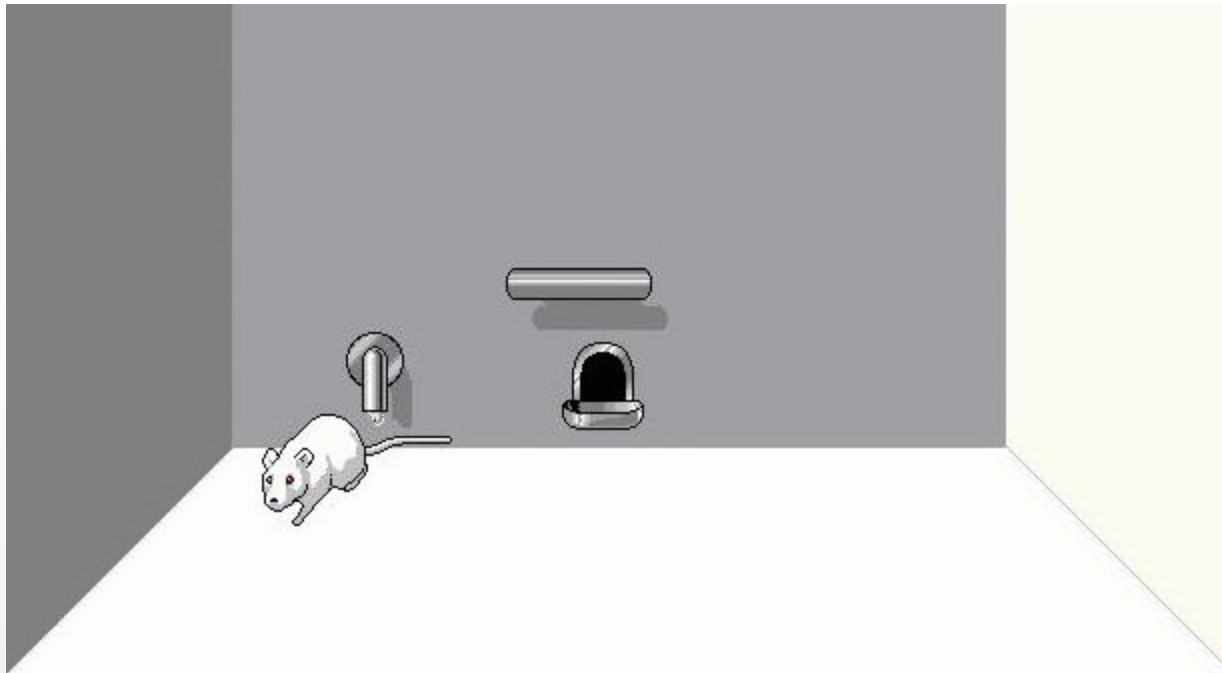

Instrumentalno učenje

Skinnerove inovacije

- ponašanja koja se mogu lako egzaktno meriti
- idealni subjekti: miševi, golubovi
- operantno uslovljavanje

Skinnerova kutija: pogled odozgo

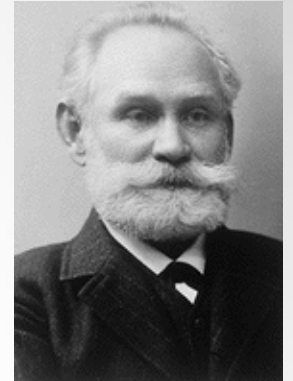

Oblikovanje

- nagrađuje se **postepeno** približavanje željenoj reakciji

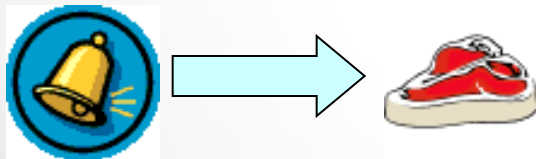

Instrumentalno uslovljavanje i klasično uslovljavanje

Kod **KU**, reakcije organizma ne proizvode nikakve promene u sredini (reakcija nije sredstvo dolaska do cilja).

Pas dobije hranu posle zvuka zvona bilo da salivira na zvuk zvona ili ne.

Kod **IU**, pas mora da ustane da bi dobio hranu (reakcija je sredstvo dolaska do cilja).

U Pavlovljevom eksperimentu hrana **nije nagrada** za reagovanje na zvono, pošto ona sledi bez obzira kako pas reaguje.

Zakon efekta ne postoji u KU. Refleksi nisu osetljivi na svoje posledice.

U instrumentalnom uslovljavanju, hrana **je nagrada** zato što zavisi od ponašanja psa – on je dobija samo ako ustane.

U IU deluje zakon efekta: ponašanje se menja zavisno od svojih posledica.

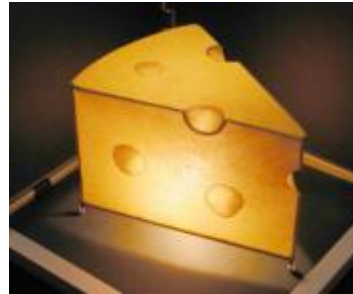
Klasično uslovljavanje

UD

→
predviđa

BD

→
izaziva

UR

prijatnost

Instrumentalno učenje

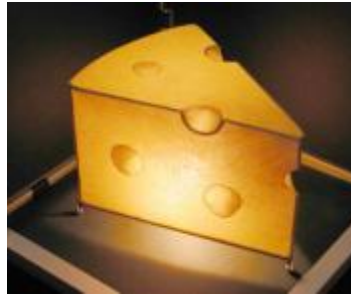
postupak

potkrepljivač

potkrepljenje

moje
ponašanje

→
predviđa

→
izaziva

prijatnost

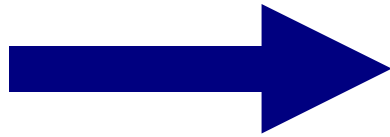
Novo pravilo: Ako “moje ponašanje” izaziva prijetnost, hajde da ga ponovim!

Opservaciono učenje

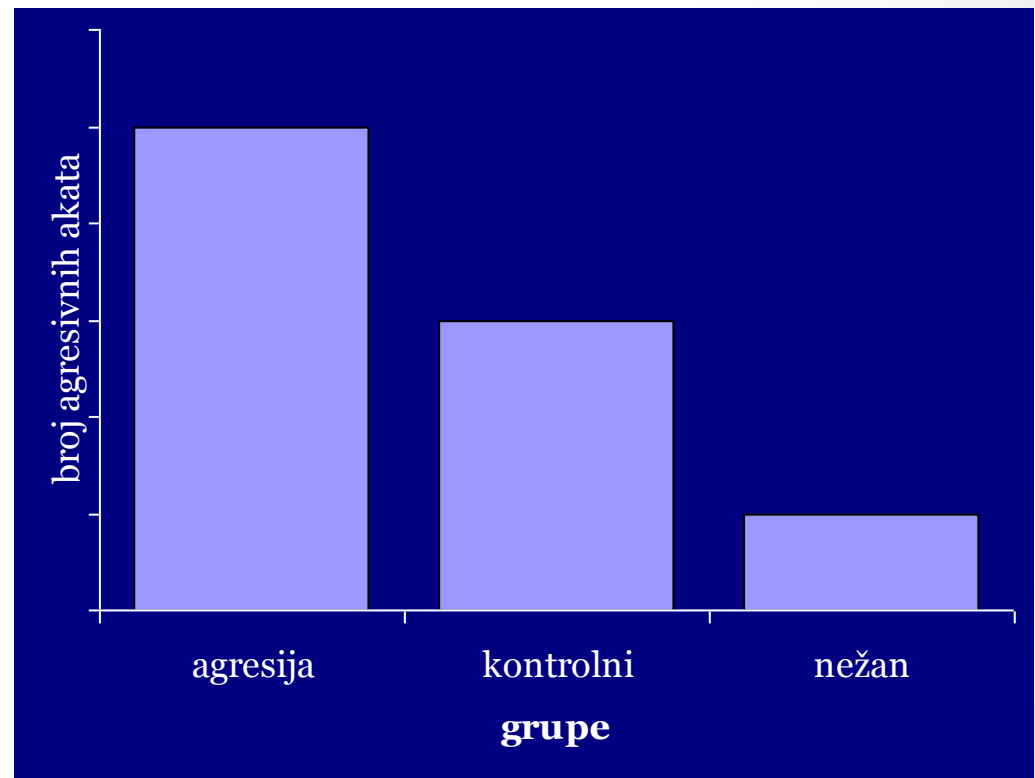
Opservaciono učenje

- Bandurina studija sa lutkom Bobo (1961, 1963, 1965)

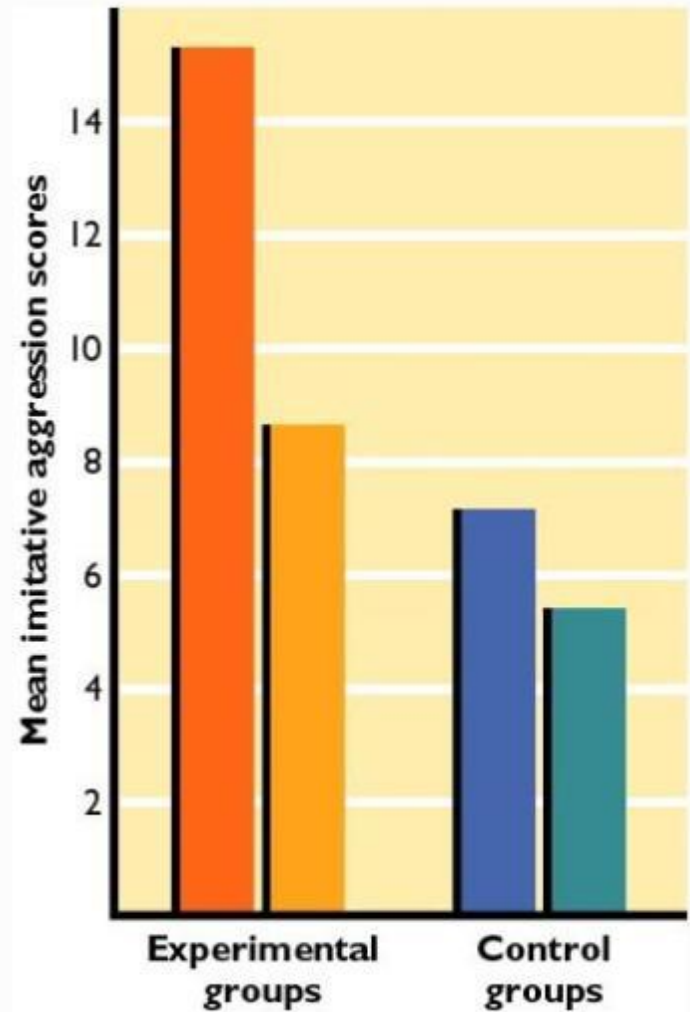
Opservaciono učenje: lutka Bobo

- deca posmatraju na TV kako se odrasli igra sa lutkom Bobo
- 3 grupe (IV):
 - Agresivni postupci
 - nežni postupci
 - bez gledanja TV (kontrolna grupa)
- Dete se ostavi samo sa lutkom
- zavisna varijabla = broj agresivnih akata prema Bobou

Opservaciono učenje

- agresivni model nagrađen
- agresivni model kažnjen
- neagresivni model
- bez modela

Specifičnosti učenja po modelu

- Stiču se novi oblici ponašanja
- Dovoljno je posmatranje modela, radnja koja se uči ne mora se izvoditi.
- Ponavljanje nije nužno
- Ponašanje koje se uči nije nužno potkrepljivati; nagrađuje se ili kažnjava ponašanje modela
- Učenje se odvija bez namernog podsticanja modela ili bilo koga sa strane

Od čega zavisi stepen podražavanja modela?

- Od posledica koje posmatrano ponašanje ima za model
- Od karakteristika posmatrača
- Od emocionalnog stanja posmatrača

Oblici učenja po modelu

- imitacija
- identifikacija
- učenje uloga

Imitacija

- G. Tard – društvo u suštini imitacija
- Mek Dugal – instinkt za imitacijom
- Bihejvioristi – uslovljavanje

Identifikacija

- Po Frojdu, postoje dve vrste identifikacije:
 1. identifikacija sa agresorom (odbrambena identifikacija)
 2. razvojna (anaklitička) identifikacija

Razlike između imitacije i identifikacije

Identifikacija	Imitacija
uče se složeni, integrisani oblici ponašanja	uče se specifični oblici ponašanja
postoji emocionalna vezanost za model	ne mora da postoji emocionalna vezanost za model
usvajaju se stalni oblici ponašanja koji se manifestuju tokom dužeg vremena	usvaja se uži segment ponašanja koji se upražnjava u toku ograničenog perioda

Učenje učenjem uloga

Uloga: očekivano ponašanje vezano uz određeni položaj.

Specifične karakteristike učenja uloga:

- uloga se mora učiti kao totalni organizovani sistem
- uče se i komplementarne uloge
- postepeno se uvežbava

Faktori koji olakšavaju odn. otežavaju učenje uloga

1. jasnoća u očekivanom ponašanju koje se vezuje za položaj
2. saglasnost o tome kakvo ponašanje vezano za položaj se očekuje
3. slaganje da neka osoba zaista ima određeni položaj
4. usklađenost sa očekivanjima od komplementarnog položaja
5. pervazivnost uloge
6. motivisanost da se usvoji određeno ponašanje

Učenje uviđanjem

Učenje uviđanjem

- do uspeha dolazi naglo, odjednom (A-ha! doživljaj)
- pošto je jednom rešen problem, pokušavanje se više ne ponavlja
- nađeno rešenje koristi se i u sličnim situacijama